

La jonction interpropositionnelle à l'oral et à l'écrit en français langue étrangère

Aurélié Welcomme

Samenvatting

De jongen slaapt. De kikker ontsnapt.
De jongen slaapt en de kikker ontsnapt.
De kikker ontsnapt terwijl de jongen slaapt.

Zinnen aan elkaar linken is onlosmakelijk verbonden met talige productie. De voorbeelden hierboven geven aan dat dit op verschillende manieren kan gebeuren: door middel van nevenschikking, al dan niet met een voegwoord, of door middel van onderschikking, waaronder eveneens verschillende structuren vallen. Leren hoe zinnen aan elkaar worden gelinkt en die diverse structuren actief kunnen gebruiken is een complex, maar cruciaal onderdeel van taalverwerving. Dit geldt voor de verwerving van de moedertaal en des te meer voor de verwerving van vreemde talen.

In dit doctoraal proefschrift wordt op exploratieve wijze de ontwikkeling van zinsverbindingsmechanismen (*mécanismes de jonction interpropositionnelle*) onderzocht in het Frans als vreemde taal door Nederlandstalige leerlingen van het 1ste, 3de en 6de jaar van het secundair onderwijs. Om een zo volledig mogelijk beeld te krijgen van de talige productie, werden zowel mondelinge (Frog Story, Mayer 1969) als schriftelijke producten (brief en argumentatieve tekst) van deze groepen Nederlandstalige leerlingen geanalyseerd en vergeleken met die van Franstalige moedertaalsprekers, ook van het 1ste, 3de en 6de jaar van het secundair onderwijs (n=30 per groep). Dit vergelijkend opzet vindt men terug in de opbouw van het proefschrift: de delen waarin de resultaten voor de mondelinge en de schriftelijke producten worden uiteengezet bestaan telkens uit 3 hoofdstukken, waarbij het eerste de evoluties beschrijft die bij de vreemdetalaleerders worden waargenomen, het tweede de resultaten voor de moedertaalsprekers bespreekt en het derde de resultaten van de leerders en de moedertaalsprekers vergelijkt.

Er werd gekozen voor een gedetailleerde classificatie van de mogelijke zinsverbindingsmechanismen, zodat een zo rijk mogelijk beeld van de talige productie geschetst wordt. De ontwikkeling van de verschillende zinsverbindingsmechanismen vormt de centrale focus van dit proefschrift. Twee bijkomende parameters werden ook in rekenschap gebracht, met name de "densiteit" van T-units (*degré d'empaquetage*), wat overeenkomt met het aantal *clauses* per T-unit, en de graad van onderschikking (*degré de subordination*). De kwantitatieve analyses worden telkens aangevuld met meer specifieke gegevens met betrekking tot de gebruikte structuren (zoals voegwoorden, pronomina, enz.) en geïllustreerd met voorbeelden uit het corpus.

De basishypothese waarvan in de literatuur wordt uitgegaan is dat zinsverbindingsmechanismen zich ontwikkelen van meer nevenschikking naar meer onderschikking. Een bijkomende, meer kwalitatieve onderzoekshypothese betreft de diversiteit van de gebruikte structuren, die evenensevolueert (meer variëteit wat de voegwoorden, voornaamwoorden, werkwoorden, enz. betreft). Wat de vergelijking tussen leerders en moedertaalsprekers betreft, gaat men ervan uit dat de producties van de leerders meer lineair en analytisch zijn dan die van moedertaalsprekers, wat zich vertaalt in meer nevenschikking, minder onderschikking en minder *clauses* per T-unit. De diversiteit van structuren, voegwoorden, voornaamwoorden, enz. zou eveneens groter zijn bij moedertaalsprekers.

Dit proefschrift nuanceert en verfijnt de basishypothesen uit de literatuur. Eerst en vooral toont dit proefschrift aan dat er een onmiskenbare ontwikkeling is op het vlak van de gebruikte zinsverbindingsmechanismen door de leerders. Deze ontwikkelingen situeren zich veelal op het vlak van onderschikking, maar beperken er zich zeker niet toe. Het is eveneens zo dat de evolutie naar meer onderschikking niet leidt tot de verdwijning van nevenschikking, noch bij de leerders, noch bij de moedertaalsprekers, of tot een systematische vermindering van alle nevenschikte structuren. Verder laat het grote palet ondergeschikte syntactische structuren toe om een complexe en dynamische ontwikkelingen bloot te leggen. De vergelijking tussen de zinsverbindingsmechanismen die door de vreemdetallearders en de moedertaalsprekers worden gebruikt toont aan dat er zowel verschillen als gelijkenissen te vinden zijn, die in detail in kaart worden gebracht. Bovendien vinden we ook nog evoluties bij de moedertaalsprekers.

Het proefschrift draagt dus niet alleen bij tot een duidelijkere kijk op de evolutie van het gebruik van zinsverbindingsmechanismen door Nederlandstalige leerders van het Frans als vreemde taal, maar verrijkt eveneens de kennis over het Frans als moedertaal. De vergelijking tussen de leerders en de moedertaalsprekers geeft eveneens een uniek, door kwantitatieve gegevens onderbouwd, overzicht van de structuren waarin de onderzochte groepen al dan niet verschillen.

La jonction interpropositionnelle à l'oral et à l'écrit en français langue étrangère Aurélie Welcomme

The boy sleeps. The frog escapes.
The boy sleeps and the frog escapes.
The frog escapes while the boy is sleeping.

Clause linking is inextricably bound to language production. The examples cited above indicate that clause linking can be operationalized in various ways - through juxtaposition, coordination or subordination, with these general mechanisms encompassing various structures. The acquisition of clause linking mechanisms is a complex and crucial part of language acquisition, not only in the L1, and even more so in the L2.

This exploratory doctoral thesis aims to investigate the development of clause linking mechanisms (*mécanismes de jonction interpropositionnelle*) in the language production of Dutch learners of French as a foreign language (1st, 3rd and 6th year of secondary education). Oral (Frog Story, Mayer 1969) and written (a letter and an argumentative text) language samples were collected and analysed in order to obtain a detailed overview of the language production of those groups of Dutch learners of French as a foreign language. These language samples were also compared to those of French native speakers of the same age (n=30 per group). This comparative design is reflected in the doctoral thesis: the first chapter of each results section describes the developmental changes observed in the language production of the language learners; the second chapter details the productions of the native speakers. Each results section ends with a comparative overview of the clause linking mechanisms employed by the learners and the native speakers.

We opted for a detailed classification of the clause mechanisms involved so as to describe language production in as much detail as possible. The development of the various clause linking mechanisms constitutes the focus of this research, but two additional parameters were also taken into account, i.e. degree of packaging (*degré d'empaquetage*), or the number of clauses per T-Unit, and the degree of subordination (*degré de subordination*). The quantitative analyses were completed with more specific observations concerning the structures used (such as conjunctions, pronouns, etc.) and are richly illustrated with examples from the corpus.

The basic hypothesis found in the literature is that clause linking mechanisms show a developmental cline from paratactic structures to hypotactic structures: learners should demonstrate a decreasing level of paratactic structures (juxtaposition and coordination) and an increase of subordination as their proficiency develops. On a more qualitative level, the diversity of structures should also increase as language acquisition develops (e.g. a wide range of connectives, pronouns, verbs, etc.).

Learners are also claimed to produce more linear and analytic structures than native speakers, resulting in more juxtaposition and coordination, less subordination and a lower degree of packaging. The structures used by the learners are also said to be less diverse than what is observed in the production of native speakers.

This doctoral thesis refines these basic hypotheses, showing an undeniable development concerning the clause linking mechanisms used by the learners. Those developments do not only concern subordination, however, and they also show that an increase of subordination does not

lead to the disappearance or systematic reduction of juxtaposition and coordination in general. These observations prevail not only for the language production of learners, but also apply to that of the native speakers. Additionally, the rich and detailed array of structures distinguished in this doctoral thesis allows us to uncover complex and dynamic developmental patterns, not only when considering the language learners' production, but also that of the native speakers. The comparisons between language learners and native speakers show both resemblance and divergence, mapped out in great detail.

This doctoral thesis thus not only contributes to a thorough insight in the use of clause linking mechanisms by Dutch learners of French as a foreign language, but also enriches our knowledge about French as used by native speakers. The comparison between learners and native speakers also provides a unique, quantitatively supported overview of the differences – and similarities – between both types of language users.